

www.lectura.cat

El mètode definitiu per tenir fills lectors

Consells i receptes miraculoses que garanteixen l'èxit escolar

Joan Carles Girbés

LECXIT - Lectura per a l'èxit educatiu és un programa promogut per la Fundació "la Caixa", la Fundació Jaume Bofill i el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Es tracta d'una iniciativa pionera a Catalunya que té com a objectiu incrementar el rendiment educatiu dels infants mitjançant la millora de la comprensió lectora.

Diversos estudis ens indiquen que una part important de l'alumnat de primària no assoleix les competències lectores bàsiques, és a dir, que té dificultats a l'hora de localitzar informacions en textos complexos i establir relacions entre les idees que s'hi exposen. A més a més, la comprensió lectora afecta el conjunt dels aprenentatges escolars, tant en les matèries lingüístiques, com en les científiques o les matemàtiques.

LECXIT parteix de la premissa que practicant la lectura i amb ajuda, els infants podran entendre millor el que llegeixen i progressar en totes les matèries. A través de persones voluntàries s'ofereix un acompanyament lector a nenes i nens a partir de nou anys. El programa aposta per la implicació de tota la comunitat en l'educació dels infants.

La lectura a l'entorn familiar és important perquè motiva els infants a llegir i reforça la tasca de l'escola. El vostre paper com a mares i pares és cabdal perquè els vostres fills i filles gaudeixin de la lectura i millorin la seva comprensió lectora.

Per ajudar-vos us proposem que llegiu aquest *Mètode definitiu per tenir fills lectors* de l'editor i periodista Joan Carles Girbés, autor de l'obra *Llegir per a créixer: una guia pràctica per a fer fills lectors* que s'ha convertit en un document de referència. Esperem que la seva passió per comunicar, aprendre i compartir us aporti reflexions i estratègies que us siguin d'utilitat.

Bona lectura!

Equip LECXIT
voluntaris.lectura@fbofill.cat
www.lectura.cat

3 **Advertència inicial (desmentim el títol...)**

5 **Pas 1 Estimem els llibres i la lectura**

Nedar a contracorrent
Per què llegir?
Siguem pràctics: això dels llibres, per a què serveix?
Tasques per a tota la família

11 **Pas 2 Donem exemple**

Que ens vegin llegint
Anem a pams
Llegim amb els fills
Llibres pertot arreu

16 **Pas 3 Triem el llibre adequat**

Li ha d'agradar... a ell!
Una petita investigació prèvia
Característiques comunes
Maneres de llegir
Llibres per a totes les butxaques

22 **Pas 4 Despleguem els nostres encants**

Quatre activitats senzilles

- Lectura en veu alta
- L'escriptor a casa
- Jugar, jugar, jugar
- Lectura "expressiva"

Mantenim sempre una orella verda

Advertència inicial (desmentim el títol...)

Els pares i les mares volem sempre el millor per als nostres fills. Volem que estudiïn, que obtinguin bones notes, que s'espavilin, que no es deixin utilitzar ni manipular, que trobin una bona feina, que triomfin a la vida i, per damunt de tot, que siguin feliços i ens facin feliços també a nosaltres. Són objectius lloables i bells, però, malauradament, no tenim cap garantia que, malgrat l'educació que els procurem i l'atenció que els dediquem, el resultat sigui com desitjàvem. El nostre deure és crear el clima familiar adequat perquè aquestes aspiracions es puguin produir, sabent del cert que per molta il·lusió que hi posem, hi ha un munt de condicionants que no podem controlar i que poden posar en perill la consecució d'allò que ens proposàvem.

Així doncs, benvolgut lector, benvolguda lectora, comencem el nostre passeig conjunt per les pàgines d'aquesta guia amb una confessió inajornable. Confiem haver captat la teva atenció amb el títol de la guia, que promet revelacions increïbles i fórmules màgiques per convertir de la nit al dia els nostres fills, tan reticents a la paraula impresa, en lectors empedreïts. Però permeteu-me desmentir-ho abans que sigui massa tard i reconèixer ja d'entrada l'única veritat universal que possiblement trobareu en aquest material (i per això la subratllem): **no hi ha receptes miraculoses per contagiar el gust per la lectura.** Ho lamento, però encara no s'ha inventat una píndola capaç de capgirar ment i cos per inocular el virus de la lectura compulsiva.

Destapem, doncs, sense més preàmbuls, les vertaderes intencions d'aquesta guia. Et plantegem un acord en certa manera ruïnós, i n'has de ser conscient: et demanem confiança, paciència, constància i que inverteixis part del teu temps (de les teves hores de descans) en benefici d'una altra persona (el teu fill o filla), amb resultats en cap cas garantits. El foment lector és un procés a llarg termini, i no

No hi ha receptes miraculoses per contagiar el gust per la lectura. Per aconseguir-ho ens caldrà confiança, paciència i constància, predicar amb l'exemple i sumar complicitats per fer del llibre un objecte quotidià interessant i atractiu.

és un camí fàcil, perquè els estímuls audiovisuals són molts i molt poderosos, i pot esdevenir frustrant si no assolim els objectius que ens hem marcat. De fet, no podem descartar que fracassem en l'intent.

Tot i amb això, cal reconèixer que no tot està perdut a l'avançada, i que fomentar la lectura en família no només és desitjable, sinó també possible, factible, realitzable. Ara formes part del Programa de Lectura per a l'Èxit Educatiu LECXIT, i aquesta és una mostra evident del teu compromís amb l'estímul lector a casa. Si ens dones una oportunitat, compartirem amb tu en les pàgines següents alguns consells que et poden servir de guia per crear el clima adequat que convidi a la lectura desitjada i voluntària en l'època de trànsit cap a l'adolescència. Et suggerim quatre passos bàsics que t'indicaran algunes pautes d'actuació i idees pràctiques que et poden orientar entre un mar de possibilitats. Són els següents:

Pas 1 – Estimem els llibres i la lectura

Pas 2 – Donem exemple

Pas 3 – Triem el llibre adequat

Pas 4 – Despleguem els nostres encants

Si aconseguim transmetre als nostres fills la passió lectora, els estarem deixant en herència un univers infinit de sensacions i coneixement, i obrint-los portes a un futur més ric, autònom i ple d'oportunitats.

Són passos que es poden (s'han de) fer simultàniament, però amb calma i sense angoixes. No esperem resultats immediats i recordem que, al contrari del que anunciàvem al subtítol que ens ha servit de reclam, no hi ha cap garantia d'èxit. Primer s'han d'enamorar d'una trama, d'un estil, després d'uns personatges, d'un llibre, d'un autor i, finalment, si tot va bé, de la literatura en general. Si aconseguim transmetre als nostres fills la passió lectora, els estarem deixant en herència un univers infinit de sensacions i coneixement i obrint-los portes a un futur més ric, autònom i ple d'oportunitats. No hi ha cap dubte que la meta d'aquesta travessia espinosa bé paga la pena!

Pas 1

Estimem els llibres i la lectura

Nedar a contracorrent

Els nostres fills passen bona part de la jornada a l'escola. Quan en surten, alguns estan ocupats amb classes extra-escolars (idiomes, música, esports...) i, quan finalment arriben a casa, ja entrada la tarda, han de fer els deures, dutxar-se, sopar i descansar per acurar el nou dia. Entremig, potser han trobat algun moment de lleure, que hauran ocupat amb l'ordinador, la videoconsola o la televisió. Els hem vist "perdre el temps" mentre trèiem la pols, passàvem l'escombra, planxàvem o preparàvem el menjar. I amb un poc de sort, amb l'aspirador a la mà, els hem renyat fugaçment per fer el mandra, amb el crit habitual: "Apaga la tele i llegeix alguna cosa, home!". És un prec ancestral, que ha passat de pares a fills de generació en generació (si no era la tele era la pilota, o els cromos, o la baldufa, o qualsevol altre joc amb què ens divertíem) i que sempre ha tingut el mateix efecte: cap ni un. Zero. Pitjor encara: ens ha rebel·lat contra els llibres, aquells fastigosos objectes que els pares, per motius que no arribàvem a comprendre, s'entestaven que féssim servir. Quina fixació... que no hi havia ja l'escola, per a això?

La lectura no es pot imposar. Oblidem-nos d'obligar-los a llegir. Mai funcionarà. El cuc de la lectura només els picarà si els pica la curiositat, si estimulem el desig, si suggerim i captivem amb arguments, amb amabilitat i amb paciència, no amb crits i càstigs.

I és que la lectura no es pot imposar. Això ho hem de tenir molt clar des del principi. Oblidem-nos d'obligar-los a llegir. Mai funcionarà. El cuc de la lectura només els picarà si els pica la curiositat, si estimulem el desig, si suggerim i captivem amb arguments, amb amabilitat i (recordem-ho) amb paciència, no amb crits i càstigs. Exigir "llegeix!" no tindrà mai el resultat positiu que busquem. En canvi, recomanar amb passió sentida una obra adequada a l'edat, els interessos i el moment exacte en què es troba el nen en qüestió... això sí que funcionarà! "Però... com ho fem?", et preguntes amb inquietud. Tranquil·litat, que aviat arribarem a aquest pas.

Per què llegir?

No és una pregunta gens banal: si els nens i joves s'ho passen bé jugant al parc o xatejant a la xarxa després d'un dia que també per a ells ha estat llarg i dur... per què els hem de fer canviar d'idea? Pensem-hi un moment. Per quin motiu haurien de preferir la lectura, una activitat intel·lectual solitària que requereix descodificar un codi escrit, a quedar-se ajaguts al sofà escoltant música a tot volum amb els auriculars posats? D'entrada, no hi ha cap necessitat d'escollir entre la lectura i una altra activitat. No els forcem a triar. Si pretenem que substitueixin una afició que els agrada per una altra que requereix d'esforç... no ho dubteu: tenim totes les de perdre.

En aquesta vida hi ha temps per a tot, sempre que siguem capaços d'organitzar-nos (i d'organitzar-los, quan encara són petits) el temps. També el temps de lleure. Poden veure la tele (només faltaria!), i jugar, i xerrar amb els amics, i anar a fer un tomb pel barri... i també llegir, com una activitat més, que no n'elimina cap altra, sinó que suma, que afegeix satisfacció al seu dia a dia. Que els proporciona goig i evasió.

Hi ha molts motius per voler llegir, com ara...

- Per comprendre el món que ens envolta i comprendre'ns millor a nosaltres mateixos.
- Per saber (sense intermediaris) el que succeeix al nostre voltant: des del significat del rètol d'una botiga al contingut d'una notícia destacada al diari.
- Per informar-nos d'un tema que ens encurioseix, o d'una ciutat que visitarem.
- Per integrar-nos millor en la cultura que ens acull.
- Per esdevenir princesa, o heroi, o astronauta, o mag, o explorador, o elefant de paper.
- Per ampliar horitzons, ser més obert i receptiu, perdre prejudicis, escoltar i entendre.
- Per aprendre, per aprehendre.

Cada lector té uns motius diferents per llegir. Fins i tot, un mateix lector té motivacions diferents a cada nou títol que enceta, i totes són vàlides i perfectament acceptables. Hem de trobar la més adequada a les necessitats del moment.

- Per compartir.
- Per estar menys sol.
- Per riure, plorar, tremolar, consolar, il·luminar. Sentir.
- Per gaudir, conèixer, distreure'ns i viure vides que mai hauríem imaginat possibles.
- Per...

Cada lector té uns motius diferents per llegir. Fins i tot, un mateix lector té motivacions diferents a cada nou títol que enceta, i totes són vàlides i perfectament acceptables. Hem de trobar la més adequada a les necessitats del moment.

Siguem pràctics: això dels llibres, per a què serveix?

En l'apartat anterior hem exposat algunes de les "utilitats" que pot comportar la lectura. Però quan parlem de lectura en infants i adolescents, sovint pensem en un altre tipus d'ús, més pràctic i immediat. Potser el pare o la mare que s'ha apropiat a aquesta guia atret pel títol i la promesa d'un èxit escolar per al seu fill o filla senti a hores d'ara decepció per la falta de solucions. És, doncs, el moment d'exposar alguns dels múltiples beneficis que l'hàbit lector reporta durant l'etapa educativa.

L'índex de lectura té una relació directa amb l'èxit escolar: com més elevat és el grau lector, major és l'aprofitament i el rendiment de l'alumne. La lectura estimula el creixement intel·lectual, la creativitat i la imaginació dels nostres fills. També motiva l'aprenentatge perquè els nens que llegeixen es concentren més, tenen més capacitat de retenir, memoritzar, comprendre i assimilar conceptes nous i mostren una disposició major a atendre les explicacions del professorat. De fet, els nens que llegeixen desenvolupen l'agilitat mental, augmenten el seu bagatge cultural, aprenen vocabulari, tenen un millor domini de la llengua (o de les llengües, si llegeixen en idiomes diversos), tenen facilitat per a l'expressió

d'idees i sentiments, se senten més segurs, s'integren amb naturalitat en el poble que els acull i es preparen adequadament per als canvis que es produeixen en la societat (canvis culturals, tecnològics, socials). I acostumen a treure millors notes que aquells que no llegeixen.

Ja està dit: l'hàbit lector condueix infants i joves a un millor rendiment escolar. No és aquesta una afirmació infal·lible, però creieu-me que llegir hi ajuda moltíssim!

Tasques per a tota la família

Convé treballar el foment lector des que els fills són ben petits. L'hàbit de la lectura s'interioritza molt millor durant la infantesa, i a mesura que es fan més grans resulta més difícil treballar en aquesta direcció. Però no és en absolut impossible. Hi ha nens que “descobreixen” a què volen dedicar-se professionalment quan ja són grans, i de vegades escullen oficis pels quals mai abans havien mostrat interès. Poden voler “ser” investigadors, bombers o conductors d'autobús sense cap motivació externa aparent. Però l'estímul que ha decantat la balança del seu futur s'ha produït. En algun moment, de sobte, una conversa, un documental, una amistat nova, un fet inesperat ha convertit l'espurna que covaven internament en un incendi incontrolable i fervorós. Pel mateix motiu, sempre som a temps d'atiar el foc que alimenti la passió pels llibres, amb la certesa que les brases latents poden alçar flames molt altes.

Al començament hem indicat que caldrà paciència, constància i esforç, i ara afegirem una nova baula a la cadena: la complicitat. Un pare o una mare no pot capgirar una situació adversa en solitari. Necessitem ajuda, implicar altres membres de la família i establir aliances. Hem de “conspirar”, si voleu dir-ho així, per tal que l'entorn més pròxim modifiqui les seves prioritats i sàpiga seguir de forma adequada el pla de foment lector que impulsem. L'avi, el veí,

L'hàbit lector millora el rendiment escolar. La lectura estimula el creixement intel·lectual, la creativitat i la imaginació dels nostres fills. També motiva l'aprenentatge perquè els nens que llegeixen es concentren més, tenen més capacitat de retenir, memoritzar, comprendre i assimilar conceptes nous.

Busquem complicitats. Un pare o una mare sols no poden capgirar una situació adversa cap al llibre. Necessitem ajuda, implicar altres membres de la família i el professorat per tal que l'entorn més pròxim segueixi de forma adequada el pla de foment lector que impulsem.

els germans grans, el professorat, el llibreter del barri, el quiosquer i, si convé, fins i tot la fornera o el peixater, han de saber de les nostres intencions i donar-nos un cop de mà. Us imagineu que un dia entrem a comprar una peça de roba i “sorpremem” la jove dependenta (amiga nostra) llegint amb deler una novel·la gruixuda? La imatge parla sola: la lectura no és una raresa, ni un secret, sinó una afició que compartim amb molta més gent.

Aquesta estratègia es veurà reforçada si disposem d'un gran lector a la família, al veïnat, o fins i tot algun company de l'escola. Si tenim aquesta sort, fem el possible perquè estiguin en contacte amb el nostre nen de la manera menys forçada que trobem. Amb qualsevol excusa (millor si no està relacionada, en principi, amb els llibres) poden establir una relació més estreta i, així, la confiança mútua els conduirà a parlar de llibres amb naturalitat. També els llibreters o els bibliotecaris de la zona ens sabran donar un cop de mà en aquesta aventura i establir la complicitat necessària per fer més senzill el recorregut. I, per descomptat, no oblidem mai el suport del professorat. Afirma la dita que quatre ulls veuen més que dos, i el seu mestre o el tutor, que passa moltes hores amb el nostre fill, observant-lo i ajudant-lo, ens pot donar pistes assenyades de com orientar (o reorientar) les accions que estem desenvolupant.

Pas 2

Donem exemple

Prediquem amb l'exemple. Els adults en general, però sobretot els pares i les mares, són els referents de la canalla, models que imiten o combaten. Si ens veuen llegint novel·les, manuals de bricolatge, revistes o diaris entendran que per a nosaltres la lectura és també una font de plaer i coneixement.

Que ens vegin llegint

Estem intentant que el nostre fill o filla esdevingui lector, però si nosaltres mateixos no llegim... bé, la cosa es complica una mica. Hauríem de començar a replantejar-nos aquesta reticència, perquè no podem pretendre fomentar l'hàbit lector en una tercera persona (convèncer-la de les "bondats" i la "importància" de la lectura) si no prediquem (poc o molt) amb l'exemple. Pares i mares, els adults en general, però sobretot els progenitors, actuen com a referents per a la canalla, models que voldran imitar i seguir, o combatre i contradir. No hi ha terme mitjà, especialment en l'adolescència, però hem de trobar la manera (i cada casa és un món) de contagiar-los bons hàbits i valors positius.

Si et trobes en la categoria dels pares poc lectors, a banda de dissimular un poc (amb subtilesa, per favor) i fer veure que t'interessen els llibres, t'animem a aprofitar aquest procés que estem engegant per iniciar-te o redescobrir de debò la lectura. No ens referim només a llegir novel·les més o menys extenses. Potser et resulten més atractives i d'acord amb la teva naturalesa les guies de viatges, les biografies de personatges famosos, les adaptacions en forma narrativa de pel·lícules, les revistes, els diaris, els suplementos dominicals, els còmics... o els manuals d'instruccions, les receptes de cuina, els llibrets de bricolatge o jardineria... Tot s'hi val, de fet!

Qualsevol escrit (fins i tot un pamflet publicitari a la bústia, o una nota al tauler d'anuncis de l'edifici) és un silenciós crit d'alerta que reclama la nostra atenció, que ens vol comunicar alguna cosa. Donem-li una oportunitat, escoltem-lo, llegim-lo, i fem-ho si és possible davant dels fills, en veu alta si pot ser, i demanem-los ajuda o consell quan una paraula o expressió no l'entendem (o fem veure que no l'entendem), perquè s'adonin que a partir del text imprès obtenim informació que ens pot resultar interessant tant a nosaltres com a ells.

Anem a pams

Tot el que hem exposat fins al moment, i el que ve a continuació, ho hem d'incorporar gradualment a la rutina familiar, a poc a poc, sense presses. No perdeu mai de vista que estem posant en marxa un procés, que si forcem la situació, despleguem mil estratègies alhora i aclaparem el nostre fill amb propostes, tot plegat resultarà artificial, inversemblant, increïble i, per tant, no tindrà cap conseqüència positiva. Hem de controlar les nostres ganes de saltar-nos passos i córrer més del compte. Ben al contrari, hem de treballar cada nova idea fins a l'últim detall i fer que sembli espontània, no fruit d'una tàctica global. Si mai no hem mostrat un interès especial per la lectura, no ens posem de cop i volta a llegir un volum gros de teatre clàssic grec, perquè el nostre fill no veurà en aquest gest impostat una manifestació d'interès real per la lectura, sinó, potser, un rampell d'excentricitat o bogeria (en el millor dels casos).

Llegim amb els fills

En la mesura que sigui possible, hem de diferenciar entre les lectures que recomanen als fills a escola i el que són pròpiament les lectures de lleure. No volem dir que les lectures recomanades pel professorat no siguin bones, tot el contrari, segur que són extraordinàries, canòniques i del tot adequades per a la seva formació i creixement intel·lectual. Mantenim sempre un contacte estret amb el mestre o tutor per fer un seguiment del que estan llegint a l'aula, però per fomentar la lectura en l'àmbit familiar hem d'emprar armes complementàries, no repetir el que ja els ensenyen a classe. A casa poden llegir el que vulguin, tant si és un còmic com si és l'última novel·leta de consum massiu que tothom llegeix i que els experts diuen que és tan "fluixa". Que no ens importi això. No cerquem l'excel·lència literària, perquè els gustos lectors es modelen amb el temps. A casa han de poder escollir el que realment els ve de gust llegir. Llibertat absoluta.

Llegim amb ells. Compartim les lectures que els agraden, intercanviem opinions, raonem sobre els llibres que han escollit, sense criticar els seus gustos. Endinsar-nos en el seu món lector ens ajudarà a conèixer-los més a fons.

De vegades, pares i mares no tenen el suficient domini de la llengua per poder llegir literatura. Cal perdre la por a la paraula impresa i practicar sense complexos ni temors. Mai és tard per aprendre una llengua nova, i la lectura pot ser una aliada extraordinària i molt satisfactòria per millorar la nostra destresa lingüística i integrar-nos amb naturalitat a l'entorn on vivim. Els fills poden ser els nostres professors particulars. Compartim amb ells el que estiguin llegint o hagin llegit recentment (bé l'obra recomanada a classe, bé una altra que hagin escollit voluntàriament), demanem-los amb il·lusió que ens llegeixin fragments en veu alta, repetim-los nosaltres també de viva veu, practiquem l'oralitat i deixem-nos corregir si fallem en la pronúncia, intercanviem papers, preguntem-los aspectes de la trama, obviem el vocabulari complex (no ens aturem a cada frase a buscar paraules al diccionari!) i podrem aprendre al seu ritme.

Llibres pertot arreu

Per integrar la lectura entre els hàbits dels fills, els llibres han de formar part habitual del paisatge a la llar. Les bones biblioteques personals no són les que tenen més volums, sinó les que disposen de les obres més adequades a les nostres necessitats. Dispersem els títols que posseïm, deixem-los al seu abast en indrets diversos. A la seva habitació, al menjador, a la cuina o al servei. No deixem cap espai de convivència lliure de lectures (no només llibres, també revistes, diaris, còmics...). El millor esquer d'un text és el text mateix, i els hem de col·locar en llocs de pas per provocar la trobada.

Però els llibres no només es "veuen" físicament, també es fan visibles en molts moments d'un dia qualsevol. En festes assenyalades (aniversaris, festivitats) poden ser un regal adequat (si triem bé i creem l'expectativa corresponent). També podem incorporar els llibres i la lectura entre els te-

mes que tractem amb els fills aprofitant qualsevol excusa, com ara adaptacions cinematogràfiques d'obres literàries, el lliurament d'un premi popular, el cartell d'una estrena teatral, un reportatge o notícia sobre un escriptor...

Si mirem la vida amb ulls de lector ens adonarem del gran nombre d'oportunitats que se'ns mostren al davant per introduir els llibres a les nostres converses, igual que ho fem amb els llançaments cinematogràfics o les sèries de televisió a les quals ens "enganxem". No es tracta d'establir d'entrada tertúlies literàries amb ells, podem començar amb referències més "lleugeres". Per exemple, mentre passegem junts veiem en l'aparador d'una botiga un vestit peculiar i li fem notar que s'assembla molt al que lluïa a la coberta del llibre la protagonista d'una de les últimes novel·les que ha llegit. I aleshores podem recordar entre els dos el que li passava a aquella noia, quin era l'argument, etc.

Llibres pertot arreu. Dispersem els títols que posseïm, deixem-los al seu abast en diverses estances i no deixem cap espai de convivència lliure de lectures (no només llibres, també revistes, diaris, còmics...), perquè el millor reclam d'un text és el text mateix, i els hem de col·locar en llocs de pas per provocar la trobada.

Pas 3

Triem el llibre adequat

Li ha d'agradar... a ell!

Hem avisat des de les primeres pàgines: no hi ha receptes miraculoses per fomentar la lectura, només idees, suggeriments, consells, experiències que, depenent de moltes variables i combinacions, podrien funcionar. Ara bé, cada lector és una persona independent i diferent i, per tant, no podem aplicar a tots les mateixes normes, perquè la uniformitat ens conduirà al fracàs absolut.

L'oferta editorial és tan àmplia i diversa que resulta vertaderament inabastable. Les possibilitats són quasi infinites, però enmig d'aquesta allau, hi ha desenes de llibres que semblaran escrits expressament per al nostre fill, obres amb les quals connectarà profundament, que el faran vibrar d'emoció i li obriran portes per les quals entrar a dimensions desconegudes. Aquest poder immens de la lectura, aquesta química explosiva es pot desencadenar en qualsevol moment, sempre que trobem la lectura adequada... per a ell! Perquè un llibre que ens va entusiasmar a nosaltres quan érem joves pot no agradar-li gens. No critiquem ni menyspreem la seva opció ni els seus gustos lectors quan encara es troba en temps de formació i aprenentatge.

És molt important escollir bé el que proposem llegir als nostres fills. Ells poden equivocar-se amb els títols que trien (la llibertat és precisament això), però nosaltres hem de procurar afinar el tret i proposar-los el llibre que "necessiten" tot i que no en siguin conscients. I com es fa això? Bé, sense dots d'endevinator és complicat, no ho ocultarem, però es pot aconseguir. D'entrada, hem de conèixer bé els gustos i interessos del nostre fill, i ser conscients que el llibre que seleccionem és per llegir-lo ell i, per tant, no és a nosaltres a qui ha de satisfer.

Per triar el llibre adequat fixem-nos en el títol i en la portada, llegim el text de contracoberta, observem l'edat lectora recomanada per l'editor, fullegem-lo, llegim algunes línies i pensem si encaixa en els gustos del nostre fill.

Una petita investigació prèvia

Abans d'escollir l'obra que els volem proposar, indaguem amb habilitat què els preocupa, què volen saber, quina situació personal estan vivint (el primer amor, el rebuig d'un amic, el naixement d'un nou germà, el trasllat a una ciutat diferent). Demanem consell a persones que estan en contacte permanent amb els llibres. Lectors que coneixem, el seu mestre o mestra, el tutor, el bibliotecari o la llibretera ens poden ajudar a trobar obres en què els personatges viuen, pateixen o resolen situacions semblants a les que inquieten el nostre fill.

Alguns criteris que podem aplicar per escollir un llibre:

- Fixem-nos en el títol i en la imatge de la portada. Li agradarà? Creiem que encaixa en els seus gustos?
- Llegim la informació de la contracoberta. Hi trobarem un resum que ens suggereix la trama, i també, sovint, una indicació de l'edat lectora que recomana l'editor. És un indicador interessant.
- Fullegem-lo sense presses. Té dibuixos? Pensem que són adequats per a ell?
- Llegim les primeres línies, o fragments solts. Quin estil té? És d'humor? És àgil? Resulta captivador? Ens recorda altres lectures o pel·lícules que sabem que li han agradat?

Si tot encaixa, serà un bon llibre per al nostre fill. Si tenim dubtes, cerquem-ne un altre. Aquesta "investigació" prèvia ens ha permès conèixer millor l'obra que li suggerirem de llegir, i en el moment de donar-li l'exemplar, podem explicar-li de què tracta i per què l'hem escollit especialment per a ell. Verbalitzem el perquè d'aquella elecció, destaquem-li els aspectes que sabem que més li poden agradar, encuriosim-lo, generem expectativa i fem que noti que és un regal pensat, meditat, reflexionat, que no hem agafat el primer títol que s'ha creuat al nostre camí.

Característiques comunes

Entre els nou i els dotze anys es formen els lectors del futur. Han après a llegir a l'escola, però detectem que no acaben de relacionar-se amb els llibres com ens agradaria. A banda de crear el clima familiar idoni, hem de procurar-los lectures adequades, i en aquestes edats ja poden llegir novel·les breus de manera autònoma. I també volums extensos! Alguns nens que llegeixen pocs títols acaben devorant best-sellers de fantasia de més de 300, 400 i 500 pàgines! El motiu no és un altre que la facilitat que tenen aquestes obres per connectar amb ells. I també, per descomptat, perquè ens arriben envoltats per campanyes de màrqueting poderoses que els converteixen en una moda. Benvinguda sigui la moda de llegir!

No caiguem en l'error de reduir la lectura a la novel·la. Hi ha molts altres gèneres literaris que els poden captivar: els contes, el teatre, la poesia, el còmic i els llibres anomenats "de no ficció", que són els informatius i de coneixements adaptats pedagògicament per aprendre tècniques de futbol, les característiques dels planetes que conformen el sistema solar o les parts del cos humà, entre moltíssims altres temes.

Han deixat una mica enrere l'època de l'àlbum il·lustrat infantil convencional, però igualment podem trobar àlbums amb temàtiques pròpies de la seva edat, i novel·les amb acompanyament d'il·lustracions, que en general ja no són a color. També hi ha tendències en l'actualitat que combinen el còmic amb la narració i que resulten especialment atractives per a aquells preadolescents que llegeixen poc, ja que tenen un fort component visual i una quantitat de text més aviat limitada.

Els nois i noies dels últims cursos de primària i els primers de l'ESO senten predilecció pels personatges de la seva edat o una mica superior, en què el protagonista (ell sol o amb l'ajut de la seva colla d'amics) acaba problemes quoti-

Quines novel·les llegeixen entre els nou i els dotze anys? Cerquen protagonistes de la seva edat o superior, que acaren (sols o en colla d'amics) problemes quotidians o extraordinaris que li podrien ocórrer (o desitjaria que li ocorreguessin) al nostre fill. Els temes preferits són les aventures, el misteri, la por, la ciència-ficció, la fantasia i l'humor.

No reduïm l'oferta lectora a la narrativa! Entre els nou i els dotze anys poden trobar als llibres respostes als temes que els inquieten, i també volums sobre ciència, invents i experiments adaptats a la seva edat, biografies, llibres sobre esports, obres de teatre, poesia, còmics, novel·la gràfica...

dians o extraordinaris que li podrien ocórrer (o desitjaria que li ocorreguessin) al nostre fill. Entre els temes preferits hi ha el gènere d'aventures, el de misteri, por o terror, la ciència-ficció, la fantasia (contes de fades, llegendes de tradició oral) i l'humor. En l'apartat de no-ficció, cerquen sobretot respostes als temes que els inquieten, volums sobre ciència, invents i experiments adaptats a la seva edat, biografies i llibres al voltant del seu esport favorit.

Maneres de llegir

La tecnologia està revolucionant no només la indústria editorial, sinó també la manera en què llegim. Les noves generacions, que conviuen amb notable naturalitat amb internet i els mòbils tàctils amb desenes d'aplicacions, tenen al seu abast obres interactives que combinen la part escrita, publicada en paper, amb material gràfic, vídeos, xats, bandes sonores, jocs i material complementari a través de la xarxa. Fomentem si és possible que usin aquests recursos sota la nostra supervisió, ja que els permetrà relacionar-se (virtualment) amb altres lectors que han gaudit, com ells, del mateix llibre o autor. I el contacte amb altres lectors els farà descobrir nous títols i autors. I continuar llegint i descobrint.

Més enllà de la lectura de llibres, hem de fomentar en els fills el que s'anomena la "lectura crítica". En l'actualitat, tenen al seu abast una gran quantitat d'informació, que unes vegades es presenta en forma de llibre i d'altres els arriba mitjançant els diaris, pàgines web, explicacions del professorat o la televisió. És important no només llegir i escoltar, sinó entendre correctament el que ens comuniquen, analitzar-ho, ubicar-ho en el context en què s'ha produït, relacionar-ho amb altres punts de vista i, a la fi, formar-nos una opinió pròpia. La lectura crítica és la que forma ciutadans autònoms i responsables que fan progressar la societat en què viuen.

Llibres per a totes les butxaques

No és imprescindible comprar un llibre per poder llegir-lo. El préstec és una pràctica molt antiga que ha contribuït des de sempre a augmentar la diversitat de les nostres lectures. De vegades, els amics i familiars ens recomanen una lectura i ens deixen temporalment l'obra perquè la llegim, amb l'única condició que els retornem el volum un cop llegit. I, posats a fer, el comentem per intercanviar opinions, perquè cada lector a un mateix llibre li trobarà ressonàncies diferents. De vegades, contradictòries.

D'altra banda, a les biblioteques públiques (i també a la de l'escola) hi trobarem una oferta increïblement variada de possibilitats, totalment gratuïtes. Feu-vos-en socis! El bibliotecari del barri, a més d'ajudar-te a seleccionar els llibres més convenients, també et pot informar de les activitats que organitza al centre, adequades a l'edat del teu fill. Des de contacontes a clubs de lectura, sense oblidar les trobades amb autors, els tallers d'escriptura, els recitals de poesia, les exposicions de llibres o cartells sobre un mateix tema, les lectures en veu alta... Aquesta programació mantindrà el teu fill en contacte amb el món cultural i amb altres nois i noies de la seva edat amb inquietuds semblants.

La lectura no té més regles que la llibertat absoluta. I no està escrit enlloc que hàgim de fer resums del que llegim, ni que ens agradi el que li agrada a un altre, ni arribar a l'última pàgina d'un llibre només perquè l'hem començat. Si ens cau de les mans, abandonem-lo sense contemplacions ni explicacions i escollim-ne un altre. Deixem-nos captivar pels llibres. L'avorriment és l'antítesi de la lectura!

Llibres per a totes les butxaques. No és imprescindible comprar un llibre per poder llegir-lo. Amics i familiars ens poden deixar un llibre, i si ens fem socis d'una biblioteca, tindrem accés gratuït a una oferta cultural i literària molt àmplia i diversa.

Pas 4

Despleguem els nostres encants

Quatre activitats senzilles

En les pàgines precedents hem tractat d'explicar unes estratègies que ens poden conduir amb unes mínimes garanties cap a la meta final, que és aconseguir fer lector el nostre fill o filla. Ja hem dit que es tracta d'un procés llarg, que requereix paciència, constància, predicar amb l'exemple i sumar complicitats per fer del llibre un objecte quotidià interessant i atractiu. Us hem facilitat, també, alguns suggeriments sobre com aconseguir-ho (parlar de llibres amb ells, escollir bé les lectures que els proposem, no obligar-los, organitzar el temps, dipositar obres en llocs de pas...). Ara, abans de deixar-vos que poseu en pràctica la teoria que hem compartit (recordeu: a poc a poc, sense presses), permeteu-nos proposar-vos quatre activitats senzilles però efectives que podeu compartir en família quan es doni (o aconseguiu crear) el clima propici.

- **Lectura en veu alta**

Quan són petits, ens necessiten per llegir. Els llegim contes i poemes a la nit o en moments d'esbarjo. Quan creixen, però, aquest costum es perd. Es fa difícil no només trobar el moment, sinó que hi posin atenció quan verbalitzem una història llegida. Ells ja són "grans", i practiquen la lectura autònoma. Si no ens permeten llegir-los... per què no els demanem que ens llegeixin ells? A nosaltres o al germà petit, o a la filleta dels veïns. Provoquem que ens facin de "mestres" i no només els apujarem l'autoestima en fer-los sentir importants transmissors de coneixements, sinó que aconseguirem que estiguin relacionant-se amb els llibres... i amb nosaltres, que també és molt recomanable!

- **L'escriptor a casa**

La lectura i l'escriptura són aficions complementàries, i les podem fomentar en paral·lel. Per als nens, comprovar que les lletres (indexifrables quan són petits) comuniquen i faciliten informació rellevant és tot un descobri-

ment. Igual que llegir no es redueix a la literatura de ficció, tampoc l'escriptura ha de centrar-se només en la creació. Podem començar per redaccions molt més senzilles, com ara elaborar la llista de la compra, una nota d'agraïment per al mestre o per a un amic, una carta (que pensarem conjuntament) per a un parent llunyà... Si aconseguim establir complicitat en aquest àmbit, podem pujar un graó més i escriure entre els dos una història breu que haurem inventat prèviament. No els deixem sols davant el full en blanc, perquè pensaran que els estem manant deures, i no és aquest l'objectiu. Tampoc els corregim a cada errata que veiem i els fem esborrar i repetir paraules, perquè aquí el que importa és que l'escriptura resulti fluida. Més endavant podem rellegir i reescriure si cal el text.

- **Jugar, jugar, jugar**

Quan eren petits, jugàvem amb ells a totes hores. Els teníem al braç perquè no sabien caminar, els ensenyàvem paraules perquè no sabien parlar i els entrenàvem amb la bicicleta perquè encara no sabien pedalejar. Ara, entre el nou i dotze anys, hem deixat de jugar amb ells com abans. Recuperem vells costums saludables, perquè l'aprenentatge mitjançant els jocs és molt més senzill, gratificant i efectiu. Hi ha jocs que ajuden a fixar i ampliar vocabulari i a millorar la fluïdesa verbal, i ens permeten mantenir-los en contacte amb la paraula, sigui oral o escrita. Podem jugar en qualsevol situació quotidiana (al supermercat, mentre caminem, quan anem en cotxe o al tren...). Hi ha recursos molt diversos: endevinalles, embarbussaments, cançons populars, les cadenes de paraules, famílies semàntiques, el popular "veig, veig"... Us proposem alguns exemples:

- **Les cadenes de paraules.** A partir d'una paraula, en diem una altra que comença amb l'última síl·laba de la que s'ha dit primer, i així fem un reguitzell de paraules noves: casa – sabata – tambor – bordar – darrere –

revista... Hi podem posar les regles que considerem, o augmentar la dificultat en successives “partides”: no utilitzar noms propis, no repetir paraules que ja s’han dit, que no continguin una vocal determinada, etc.

- **Famílies semàntiques.** Es tracta de proposar paraules que pertanyen a un mateix àmbit, com ara l’espai, els animals, els aliments, les parts del cos humà, països del món... Posem per cas que cerquem paraules relacionades amb el futbol; hi diríem, ara l’un, ara l’altre, lèxic d’aquesta especialitat: porteria, xarxa, àrbitre, davanter, gespa, etc. Podem jugar també a escriure les propostes de cadascú en fulls separats, per veure qui en fa més o quines coincidències hi ha.
- **Veig, veig.** Com en els exemples anteriors, poden jugar dues o més persones. Exclamem “Veig, veig”, i els altres demanen “Què veus?”, i contestem “Una coseta que comença per la lletra...”, i aleshores diem la primera lletra d’un objecte que estigui en aquell moment a l’abast i que el nostre fill pugui veure i reconèixer. Es poden aportar pistes com ara el color, la forma, l’ús que li donem. Es tracta d’endevinar paraules, i el torn de propostes passa a qui hagi encertat l’objecte. Podem jugar en la nostra llengua materna, o acordar-ne una altra que volem aprendre i fixar millor.

• Lectura “expressiva”

Fem evident el nostre contacte amb la paraula impresa. Seria convenient trobar un moment de tranquil·litat a casa (sí, sabem que això costa, però cal intentar-ho perquè el soroll és enemic de la lectura) i agafem un llibre (si és possible, un llibre adequat per a l’edat del nostre fill). Obrim-lo. Submergim-nos-hi. Sense exagerar, fem el que podríem anomenar una lectura “expressiva”. Si és un llibre divertit (i és un bon gènere, el de l’humor, per començar), fem notar una rialla quan trobem un fragment adequat. Llancem un sospir quan la trama ho permeti. Expresssem nerviosisme quan la intriga ens té atrapats. Recriminem en veu alta (“Nooo!”) la decisió errònia de

la protagonista. Demanem que ens escolti un moment (breu) quan trobem un diàleg enginyós que volem compartir. Encuriosim-los, en definitiva, pel que estem llegint i, en acabat, abans de tornar a les tasques quotidianes, dipositem el volum en un lloc visible i accessible. Si espiem per darrere de la porta, potser els veurem anar, amb sigil, cap on hem deixat el llibre per mirar ni que sigui el títol i girar-lo per conèixer la sinopsi. Ja els hem llançat l'ham. Objectiu aconseguit.

Mantenim sempre una orella verda

L'escriptor italià Gianni Rodari narra en un poema (perquè un poema també pot ser narratiu, i contar belles històries com aquesta) que un home viatjava pel món amb una orella de color verd, tot i que ja era molt gran. Quan li preguntaven per aquella singularitat, l'home responia que aquella orella li quedava de la seva època d'infant (per això es mantenia verda), i que amb ella era capaç d'escoltar i interpretar el que deien els nens quan parlaven de coses que els adults, amb les orelles ja madures, no acabaven d'entendre. Fariem bé de mantenir nosaltres també una orella sempre "verda" per escoltar de veritat el que ens diuen i senten els nostres fills. Si els atenem i els comprenem serà més fàcil que els puguem seduir amb el poder sense límits de la lectura.

Primera edició: Barcelona, març de 2012

© del text: Joan Carles Girbés

© d'aquesta edició: Fundació Jaume Bofill

Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
www.fbofill.cat

Revisió lingüística: Silvia Farrés

Maquetació: Albert Pérez

ISBN: 978-84-85557-93-6

DL: B.14824-2012

Impressió: Estudi 6

Les publicacions del programa LEXIT estan disponibles per a descàrrega
al web www.lectura.cat i www.fbofill.cat

El mètode definitiu per tenir fills lectors: consells i receptes miraculoses que garanteixen l'èxit escolar és una guia per ajudar pares i mares en l'engrescadora tasca de fomentar l'hàbit lector dels infants. Presenta quatre passos bàsics per transmetre, amb calma i sense angoixes, la passió lectora.

Joan Carles Girbés (Carcaixent, 1974) és periodista de formació i editor de professió. Ha publicat, entre altres, l'obra *Llegir per a créixer: una guia pràctica per a fer fills lectors* de la qual se n'han difós més d'un milió d'exemplars.

